

HAWKEY, James (2018).

Language attitudes and minority rights: The case of Catalan in France.

Cham: Palgrave Macmillan. 216 p.

En aquesta obra, el professor britànic James Hawkey, professor de lingüística hispànica a la Universitat de Bristol, ens presenta un estudi sociolingüístic molt detallat on investiga la construcció d'actituds lingüístiques i d'ideologies vers el català en el context de la Catalunya del Nord.

El llibre consta d'una introducció i de sis capítols. De bell antuvi, l'autor ens planteja les preguntes de recerca que marcaran el treball. Són les següents:

1. De quines maneres pot funcionar la categoria macrosociològica *pertinença* com a indicador de les actituds lingüístiques a la Catalunya del Nord?
2. Fins a quin punt hi ha una correlació entre les actituds lingüístiques i l'ús de variants lingüístiques locals o supralocals?
3. Quines són les ideologies lingüístiques predominants a la Catalunya del Nord?
4. Quins són els principals problemes pel que fa a drets lingüístics a la Catalunya del Nord? Com pot contribuir aquesta recerca a l'estudi dels drets lingüístics en situacions anàlogues? (p. XII)

El primer capítol ens presenta la comunitat lingüística en la qual s'emmarca la recerca. Conté una descripció geogràfica i demogràfica del territori, una aproximació molt completa a la seva complexa i llarga història i una descripció lingüística molt acurada de les varietats locals i supralocals de francès i de català emprades actualment pels parlants, així com dades actualitzades del nivell de competència en català de la població. L'autor ens explica també que en els darrers segles la Catalunya del Nord ha passat de ser un territori predominantment catalanòfon, on els parlants tenien una competència limitada en francès, a la situació d'avui dia, totalment oposada, on el francès és la llengua imperant. Hawkey caracteritza la situació sociolingüística actual de la Catalunya del Nord com una complexa diglòssia asimètrica en què les dues llengües autòctones estan compartimentades funcionalment i en què el bilingüisme social no és gens estès: per als bilingües en català i francès, la llengua H és el francès i el català és la L, però per a la gran majoria monolingüe el francès serveix per a totes les funcions (p. 40-41).

La metodologia emprada per a l'estudi es descriu a bastament al segon capítol. Sobretot l'autor examina les actituds i les pràctiques lingüístiques a la Catalunya del Nord mitjançant dos instruments —un qüestionari i una tasca de traducció—, bo i combinant la perspectiva quantitativa i la qualitativa, i amb un enfocament propi de l'anàlisi crítica del discurs. Hawkey descriu el qüestionari que ha dissenyat per tal d'esbrinar les actituds vers les llengües, presentant-ne les variables dependents i in-

dependents, així com la llista de paraules que els participants van traduir i les variables fonètiques estudiades. El capítol també conté una introducció a l'anàlisi crítica del discurs, important a l'hora d'estudiar les dades de caire qualitatiu.

El tercer capítol del llibre presenta les troballes quantitatives obtingudes mitjançant el qüestionari. En relació amb el català, constatem que la competència en aquesta llengua és crucial pel que fa a variables socials com l'estatus i la solidaritat. El francès es perfila com a llengua hegemònica, a la qual s'atorguen valors de solidaritat i estatus més elevats que el català. Lligat amb tot això, l'anàlisi sociofonètica presentada al capítol següent revela que l'actitud positiva vers el català, quant a l'estatus, està associada amb variants fonètiques supralocals, mentre que, pel que fa a la solidaritat, les variants locals són les que tenen un capital simbòlic més elevat.

L'anàlisi de les dades qualitatives continua en el cinquè capítol del llibre. L'autor se centra en la construcció de discursos espacials i d'ideologies lingüístiques palesa en les respostes dels participants nord-catalans, fixant-se especialment en els espais geogràfic, social i polític. L'espai geogràfic té en compte diferències lingüístiques dins de la mateixa Catalunya del Nord, així com les diferències entre el nord i el Principat. Pel que fa a l'espai social, destaca el fet que per als parlants amb una bona competència en català aquesta llengua pot esdevenir un ancoratge amb la cultura local (p. 158). En relació amb el francès, es percep com la llengua per a la promoció social. L'autor destaca també les principals ideologies lingüístiques existents a la Catalunya del Nord: la ideologia d'una llengua (el francès) i una nació, la ideologia que planteja que un bon nivell de competència en rossellonès està molt lligat a la construcció de la identitat catalana, i finalment la ideologia que emfatitza la importància de la territorialitat per a la preservació de la llengua i la cultura a la regió.

El capítol de discussió dels resultats relaciona les troballes obtingudes en l'estudi amb els debats actuals sobre llengües regionals, minoritàries i minoritzades, els drets lingüístics i l'educació amb la voluntat de proposar polítiques específiques i recomanacions per a la comunitat lingüística de la Catalunya del Nord. Finalment, l'apartat de conclusions ofereix respostes a les preguntes de recerca plantejades al principi de l'obra, que en general resumeixen el panorama sociolingüístic quant a l'ús i la vitalitat del català avui.

En conclusió, es tracta d'un llibre molt recomanable per a tots els lectors interessats en les llengües minoritzades, d'una manera general, i en la situació del català a la Catalunya del Nord, en particular. Aquest estudi és innovador pel que fa a la combinació de mètodes quantitius i qualitius i pot servir d'instrument per al debat sobre drets lingüístics, així com per a la construcció d'ideologies i actituds lingüístiques.

Ester BAIGET
Universitat de Lleida